

Dohoda o vině a trestu ve světle účelu a základních zásad trestního řízení

Andrea Beranová*

Abstrakt: Autorka kritizuje institut dohody o vině a trestu, který je nejmladší a nejvýraznější formou odklonu v trestním řízení. V první části článku analyzuje koncept dohody o vině a trestu ve Spojených státech amerických, jakož i důvody, které přispěly k tomu, že dohoda o vině a trestu prakticky nahradila klasické soudní řízení. Ve druhé části článku se věnuje kolizi dohody o vině a trestu se základními zásadami trestního řízení, zejména se zásadou materiální pravdy. De lege ferenda doporučuje neupravovat dohodu o vině a trestu v připravované rekonstrukci trestního práva procesního.

Klíčová slova: dohoda o vině a trestu, zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada veřejnosti, zásada zajištění práv poškozeného

Úvodem

Dohoda o vině a trestu je nejmladší a svým charakterem nejvýraznější forma odklonu v trestním řízení. Do českého právního řádu byla zavedena relativně nedávno v roce 2012, přičemž se možnosti jejího uplatnění výrazným způsobem rozšířily v roce 2020, když došlo k rozšíření její aplikace na zvláště závažné zločiny. Podstata dohody o vině a trestu spočívá v jakési formě výměnného obchodu, který mezi sebou uzavírají státní zástupce a obviněný, přičemž soudce tuto dohodu schvaluje. Výměnný obchod ze své podstaty znamená, že jedna i druhá strana musí mít co nabídnout. To, co může „nabídnout“ obviněný, je, že prohlásí, že spáchal skutek, což nepochybně urychlí, zjednoduší a zlevní trestní řízení. „Protiplnění“, které může nabídnout státní zástupce, se v konečném důsledku musí projevit v druhu a výši trestu. O tom, jak v praxi funguje tento výměnný obchod, svědčí případ, který byl zveřejněn v médiích v roce 2023.¹ Skutkově šlo o pohlavní zneužití a znásilnění šesti chlapců ve věku 10 až 14 let. V jednom z šesti případů se tak dělo na letním táboře, kde pachatel působil jako vedoucí. Za sexuální zneužití šesti nezletilých Krajský soud v Brně uložil pachateli tříletý trest s podmíněným odkladem na pět let. Důvod, proč byla tato kauza přetřásána v médiích, spočívá právě v kritice „využití“ dohody o vině a trestu k uložení mírného trestu.

Aby ke snížení trestu došlo, jsou však myslitelné a ve Spojených státech amerických i prakticky realizované tři možné cesty. Přímalá cesta spočívá v tom, že je úplně a dostatečně zjištěn skutkový stav a s ohledem na doznání obviněného je uložen mírnější trest. Dále je také možné „vyjednávat“ o spáchaném skutku, tj. vyjednávat například o tom, kolik útoků bylo spácháno. Kromě toho je ale možné smlouvat též o skutkových okolnostech, které mají vliv na výši trestu. To vyvolává otázku, zda zejména poslední dvě uvedené

* JUDr. Andrea Beranová, Ph.D., odborná asistentka, katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Příspěvek je publikačním výstupem v rámci programu *Cooperatio* na Univerzitě Karlově, vědní oblasti *Law*.

¹ Dostupné z: <https://echo24.cz/a/HGvq9/zpravy-domaci-za-znasilneni-ستي-chlapcu-dostal-taborovy-vedouci-podminku-rozsudek-pobouril-politiky>.

formy dohody nejsou v přímém rozporu s dosavadním chápáním trestního řízení tak, jak jej známe v našem právním řádu. Lze si proto položit otázku, zda platný trestní řád umožňuje, aby státní zástupce a obviněný smlouvali o tom, jaký skutek byl spáchán a do jaké míry je takový postup v souladu se základními zásadami českého trestního řízení. Konkrétně se budu zabývat tím, zda je dohoda o vině a trestu v souladu se zásadou materiální pravdy, se zásadami dokazování, zásadou veřejnosti a zejména též se zásadou zajištění práv poškozeného. Vzhledem k tomu, že dohoda o vině a trestu je tzv. právním transplantátem, který nemá v našem právním řádu žádnou tradici, je třeba pochopit kontext a důvody, které jsou příčinou toho, proč dohoda o vině a trestu existuje v zemích *common law*, respektive v zemi, která je její kolébkou, tj. ve Spojených státech amerických. V této souvislosti si proto nejprve položím otázku, na jakých zásadách je postaveno ukládání trestů ve Spojených státech amerických, jakým způsobem je dokazována vina a v čem spočívají základní odlišnosti ve východiscích české právní úpravy a zahraniční právní úpravy.

1. Pohled do zahraničí

Ve Spojených státech amerických končí dohodou o vině a trestu před federálním soudem více než 95 % trestních kauz a před státními soudy tvoří dohoda o vině a trestu přibližně stejné procento usvědčení.² V Anglii a Walesu se prostřednictvím uznání viny vyřizuje 77 % trestních kauz projednávaných před magistralními soudy a 71 % trestních věcí před korunními soudy.³ Shora uvedená čísla vedou k zamyšlení, co způsobilo, že dohodovací řízení prakticky nahradilo klasické soudní řízení. Při bližším zkoumání právní úpravy zjistíme, že rozmach dohody o vině a trestu v zemích *common law* je důsledkem odlišné koncepce trestního procesu, který je pojímán jako „*souboj dvou stran s protichůdným zájmem, kde o vině rozhoduje porota a kde soud je pouze garantem zákonnosti*“.⁴ Pokud jde o rozhodnutí o vině či nevině obžalovaného, po dokazování provedeném v hlavním líčení je úkolem soudu sdělit porotě, jaké je právo a jak jej aplikovat na skutkové okolnosti, o kterých musí porota rozhodnout, a připomenout jí stěžejní důkazy o těchto okolnostech. V právních otázkách je porota vázána instrukcemi soudu. Co se týká skutkových otázek, rozhodují pouze členové poroty. Je na porotě, aby rozhodla, které důkazy akceptuje a jaké důkazy odmítne nebo kterými si není jista.⁵ V právních rádech, v nichž o vině či nevině obžalovaného (a v některých jurisdikcích i o ukládání trestu⁶) rozhoduje výlučně laický aparát, je pro státního zástupce výhodnější uzavřít dohodu o vině a trestu, a mít tak jistotu odsouzení obžalovaného, než aby riskoval zproštění viny obžalovaného porotou. Navíc mnoho trestních kauz obsahuje nejednoznačné právní prvky, jako úmysl

² BROWN, D. K. Judicial Power to Regulate Plea Bargaining. *William & Mary LawReview*. 2016, No. 4, s. 1228.

³ Crown Prosecution Service Annual Report and Accounts 2022–2023. Dostupné z: <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/CPS-ARA-2022-23.pdf>, s. 47 a 49.

⁴ KRISTKOVÁ, A. Adverzární, inkviziční a smíšený trestní proces – koncepce a širší souvislosti. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, č. 3, s. 373.

⁵ HALL, D. E. *Criminal Law and Procedure*. Sixth Edition. New York: DELMAR, 2012, s. 536; WELCH, P., H. *Criminal Litigation And Sentencing*. Sixth Edition. London: Cavendish Publishing, 2004, s. 419.

⁶ HALL, D. E. *Criminal Law and Procedure*, s. 518; srov. např. článek 37.07. trestního řádu Texasu. Dostupné z: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/SDocs/CODEOFCRIMINALPROCEDURE.pdf>.

a nedbalost, které může být pro státního zástupce obtížné prokázat u soudu. K tomuto problému je třeba přidat okolnost, že ve Spojených státech je dokazování v trestním řízení ovládáno poměrně přísnými pravidly, která mohou vyloučit některé důkazy. Pro ilustraci lze uvést doktrínu nepřipustnosti nezákonně získaných důkazů, která je v americkém trestním procesu založena na Čtvrtém dodatku k ústavě. Podle této doktríny důkazy, které jsou získány protiústavní prohlídkou nebo zajištěním, jsou u soudu nepřipustné. Pokud se doktrína aplikuje, vylučovací pravidlo brání, aby byl jako důkaz připuštěn jakýkoli předmět, přiznání nebo věc, kterou policie získala protiústavním způsobem. Judikatura došla k závěru, že účelem čtvrtého dodatku je omezit aktivity suverénní autority a neomezovat nikoho jiného než vládní orgány.⁷ Získá-li soukromá osoba nezákonně důkaz a poté jej předá policii, může být připuštěn. Osoba najatá nebo oprávněná pomáhat policii je považována za zástupce vlády, a proto se na její jednání vztahuje vylučovací pravidlo.⁸ Vylučovací pravidlo se aplikuje na primární důkazy, tedy důkazy, které jsou přímým výsledkem nezákonné prohlídky nebo zajištění. Je možné, že takové primární důkazy mohou vést policii k dalším důkazům. Předpokládejme, že policisté dostali z bankovního lupiče přiznání. V tomto přiznání obžalovaný řekne policii, kde ukryl odcizené peníze. Přiznání je primárním důkazem a podle vylučovacího pravidla je nepřipustné. Peníze (poté, co je získá policie) jsou sekundárním nebo odvozeným důkazem. Takový důkaz je známý jako ovoce z otráveného stromu a je také nepřipustný. Obecně platí, že důkazy, které jsou „poskvřněny“ předchozím nezákonným jednáním, jsou nepřipustné. Pravidlo nečiní všechny důkazy později získané orgány činnými v trestním řízení nepřipustnými. V některých případech mohou být důkazy přípustné, protože příčinná souvislost mezi nezákonně zajištěnými důkazy a následně získanými důkazy je marginální.⁹ Rozsah výjimek z vylučovacího pravidla (a ovoce z otráveného stromu) se od doby jeho existence stále rozšiřoval, nicméně dosud převažují přístupy směřující k omezení nikoliv nahrazení doktríny.¹⁰ Naproti tomu český trestní řád až na výjimky (např. § 89 odst. 3) neobsahuje výslovné obecné ustanovení, které by stanovilo procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení, pokud jde o použitelnost důkazu.¹¹ V případě jiných porušení procesních ustanovení o dokazování se kolize zásady zákonnosti a zásady materiální pravdy řeší prostřednictvím zásady volného hodnocení důkazů. Nezákonnost důkazu nemá vždy stejný účinek. Nezákonný důkaz je buď absolutně či relativně neúčinný, anebo je účinný, protože vada, ke které došlo, není podstatná.¹² Použitelnost důkazu je nutno hodnotit vždy s ohledem na konkrétní okolnosti posuzovaného případu. Zásada volného hodnocení důkazů se uplatní též ve vztahu k hodnocení zákonnosti a použitelnosti důkazů získaných nebo odvozených z nezákonně zajištěných důkazů.

Při výpočtu nabídky o vině státní zástupce zvažuje možnost odsouzení, včetně jeho schopnosti vyhrát slyšení v přípravném řízení, které může vyloučit některé důkazy. To je také důvod, proč se ve Spojených státech uplatňuje poněkud jiný koncept dohodovacího

⁷ NETT, A. *Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 16.

⁸ HALL, D. E. *Criminal Law and Procedure*, s. 347.

⁹ HALL, D. E. *Criminal Law and Procedure*, s. 349.

¹⁰ NETT, A. *Plody z otráveného stromu*, s. 22.

¹¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vyd. Praha: Leges, 2023, s. 419.

¹² NETT, A. *Plody z otráveného stromu*, s. 42.

řízení. Na federální úrovni je dohoda o vině a trestu upravena v pravidle 11 federálních pravidel trestního řízení.¹³ Obdobný koncept dohody o vině a trestu, který vedle přiznání viny připouští (se souhlasem soudu) *nolo contendere*,¹⁴ nalézáme např. ve státu Florida,¹⁵ nicméně právní úprava dohody o vině a trestu na úrovni států se může i značně lišit.¹⁶ Z pravidla 11 federálních pravidel trestního řízení se podává, že se uplatňují pouze dva typy dohod, a sice dohoda o obvinění a dohoda o trestu. Literatura však uvádí, že se neoficiálně uplatňuje ještě třetí typ dohody, a to dohoda o skutkových okolnostech.¹⁷ V praxi tedy dohoda o vině a trestu (*Plea Agreement*) zahrnuje celkem tři oblasti vyjednávání, přičemž v konkrétním případě se může uplatnit jeden typ dohody nebo se mohou jednotlivé oblasti vyjednávání kombinovat. Zatímco v dohodě o trestu (*Sentence Bargaining*) obviněný uznává vinu výměnou za mírnější trest, dohoda o obvinění (*Charge Bargaining*) záleží v nestíhání závažnějšího trestného činu nebo upuštění od některých bodů obžaloby výměnou za uznání viny ve vztahu k méně závažnému trestnému činu nebo zbývajícím bodům obžaloby. Podstatou třetího typu dohody (*Fact Bargaining*) je doznání obviněného výměnou za dohodu se státním zástupcem o nezmnění určitých skutečností před soudem, které mají vliv na výši trestu. Typicky se bude jednat o zamlčení skutečného rozsahu škody, počtu obětí, množství distribuovaných drog, či použití zbraně při útoku.¹⁸ O co se konkrétně jedná, lze demonstrovat na příkladech z praxe. V kauze *People v. Stringham*¹⁹ se státní zástupce s obviněným dohodl, že obviněný uzná vinu za únos a zabití poškozeného výměnou za upuštění od stíhání obviněného za vraždu a související trestné činy (napadení, zbavení osobní svobody). V jiné trestní věci²⁰ byla podána obžaloba

¹³ Podle pravidla 11 písm. c) odst. 1 federálních pravidel trestního řízení, pokud obžalovaný přizná vinu nebo *nolo contendere* k žalovanému trestnému činu nebo k méně závažnému nebo souvisejícímu trestnému činu, dohoda o vině a trestu může specifikovat, že státní zástupce:

A) nevznese další obvinění nebo upustí od ostatních obvinění;

B) doporučí, nebo souhlasí s tím, že nebude odporovat žádosti obžalovaného, že konkrétní trest nebo trestní sazba je přiměřená nebo že konkrétní ustanovení pravidel pro ukládání trestů, programového prohlášení, nebo polehčující nebo přitěžující okolnost se bude nebo nebude aplikovat (takové doporučení nebo žádost soud nezavazuje).

C) souhlasí, že konkrétní trest nebo trestní sazba je přiměřená nebo že konkrétní ustanovení pravidel pro ukládání trestů, programového prohlášení, nebo polehčující nebo přitěžující okolnost se bude nebo nebude aplikovat (takové doporučení nebo žádost zavazuje soud, jestliže schválí dohodu o vině a trestu). Dostupné z: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title18a-node35-node54-rule11&num=0&edition=prelim>.

¹⁴ Obžalovaný nepřipouští obvinění ani nepopírá a nemá v úmyslu se bránit. *Nolo contendere* má stejné důsledky jako uznání viny v tom směru, že obžalovaný je odsouzen a potrestán. V mnoha státech výhoda *nolo contendere* spočívá v tom, že takové prohlášení obžalovaného nemůže být použito jako důkaz odpovědnosti v souvisejícím civilním řízení, v němž se projednává nárok na náhradu škody poškozeného.

¹⁵ Srov. pravidlo 3.170. a 3.171. pravidel trestního řízení Floridy. Dostupné z: <https://floridarules.net/rule-3-171-plea-discussions-and-agreements/>.

¹⁶ Pokud jde o prohlášení *nolo contendere*, tak např. v Kalifornii se obžalovaný tímto prohlášením nevyhne uznání viny v souvisejícím civilním řízení. Kalifornská pravidla umožňují civilnímu žalobci předložit důkaz z prohlášení *nolo contendere*, pokud jde o trestný čin, který by mohl být potrestán jako zločin. Srov. § 1300 California Evidence Code. Dostupné z: https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=EVID&division=10.&title=&part=&chapter=2.&article=10.

¹⁷ GUIDORIZZI, D. D. Should we Really Ban Plea Bargaining?: The Core Concerns of Plea Bargaining Critics. *Emory Law Journal*. 1998, No. 2, s. 753–784.

¹⁸ PIZZI, W. T. Fact-Bargaining: An American Phenomenon. *Federal Sentencing Reporter*. 1996, No. 6, s. 336.

¹⁹ USA. California. 1st District Court of Appeal. Rozhodnutí odvolacího soudu Kalifornie ze dne 29. 11. 1988. In: *Sbírka rozhodnutí odvolacích soudů Kalifornie*, 206 Cal.App. 3d 184 (1988).

²⁰ *United States v. Castro-Cervantes*. USA. United States Court of Appeals, 9th Circuit. Rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 9. 8. 1990. In: *Sbírka rozhodnutí odvolacího soudu* 927 F. 2d 1079 (1990).

pro sedm bankovních loupeží, přičemž obviněný se doznal ke dvěma žalobním bodům a k dalším dvěma loupežným přeapadením, ve vztahu k nimž nebylo vzneseno obvinění, výměnou za upuštění od stíhání 5 zbývajících loupeží. V návaznosti na shora uvedené typy dohod o vině a trestu a příklady z praxe ve Spojených státech se nabízí otázka, zda by tento postup byl v souladu s trestním řádem. Po mém soudu by vyjednávání o vině (*Charge Bargaining*), jakož i skutkových okolnostech (*Fact Bargaining*), bylo v rozporu s ustanovením § 175a odst. 1, 3 tr. ř. Lze proto souhlasit s Josefem Kuchtou,²¹ že naše právní úprava má ze tří shora uvedených typů *Plea Bargaining* nejbližší k prvnímu typu – *Sentence Bargaining*, i když lze nalézt i podstatné odlišnosti vyplývající z odlišného charakteru zásad, jimiž je ovládáno trestní řízení.

Při porovnání obou právních úprav nalézáme podstatné odlišnosti i v oblasti sankcionování souběhu trestných činů, které mají význam z hlediska sjednávání dohody o vině a trestu. Na rozdíl od trestního zákoníku, který vychází především ze zásady absorpční, se ve Spojených státech uplatňuje zásada kumulační. Odsuzuje-li soud pachatele za dva a více trestných činů, může uložit souběžný výkon trestů odnětí svobody (*Concurrent Sentences*) nebo tresty odnětí svobody, které budou vykonávány jeden po druhém (*Consecutive Sentences*). Prakticky to znamená, že v případě souběžného výkonu trestů odsouzený, jemuž byly uloženy dva pětileté tresty, stráví ve skutečnosti ve vězení jen pět let. Budou-li tresty po sobě jdoucí, stráví obžalovaný ve vězení celkem 10 let.²² Podle federálních²³ i státních zákonů mají soudci poměrně širokou diskreční pravomoc při rozhodování, zda pachateli uložit úhrnný nebo kumulativní trest, nicméně zákon může stanovit obligatorní uložení kumulativního trestu nebo faktory ovlivňující rozhodnutí soudu uložit spíše kumulativní trest. Tak podle ustanovení 4.425. písm. a) soudního řádu Kalifornie faktory ovlivňující rozhodnutí soudu uložit spíše po sobě jdoucí tresty než souběžné, jsou: 1) trestné činy a jejich cíle byly na sobě převážně nezávislé, 2) trestné činy zahrnovaly samostatné násilné činy nebo výhrůžky násilím, 3) trestné činy byly spáchány v různých časech nebo na různých místech, spíše než aby byly spáchány v blízké časové a místní souvislosti, která by naznačovala jediné období aberantního chování. Příkladem obligatorního uložení kumulativního trestu je ustanovení 667.6. písm. d) trestního zákoníku Kalifornie, podle kterého soud uloží kumulativní trest odnětí svobody u sexuálních trestných činů (znásilnění, sexuální útok, pohlavní zneužití), jestliže je pachatel spáchal vůči různým obětem, anebo vůči stejné oběti, ale k sexuálnímu trestnému činu dojde při různých příležitostech.²⁴ Právní úprava jednotlivých států se v podmínkách pro uplatnění kumulační nebo absorpční zásady, resp. jejich kombinace, samozřejmě liší. V důsledku aplikace kumulační zásady ve Spojených státech má státní zástupce při sjednávání

21 KUČHTA, J. In: ŠÁMAL, P. – MUSIL, J. – KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 750.

22 HALL, D. E. *Criminal Law and Procedure*, s. 566.

23 Podle § 3584 hlavy 18. zákoníku Spojených států, který kodifikuje trestní zákony na úrovni federace „je-li obžalovanému uloženo více trestů odnětí svobody současně nebo je-li trest odnětí svobody uložen obžalovanému, který již vykonává trest odnětí svobody, mohou tyto tresty běžet souběžně nebo po sobě. Vícenásobné tresty odnětí svobody uložené ve stejnou dobu běží souběžně, pokud soud nenařídí nebo zákon nestanoví, aby tyto tresty běžely po sobě. Vícenásobné tresty odnětí svobody uložené v různých časech běží po sobě, pokud soud nenařídí, aby tresty běžely souběžně“. Dostupné z: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title18-section3584&num=0&edition=prelim>.

24 Srov. ust. 667.6. písm. d) trestního zákoníku Kalifornie. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=PEN&division=&title=16.&part=1.&chapter=&article=

dohody o vině a trestu flexibilnější postavení v tom směru, že nevyšetření všech skutků neznamená vzdání se nároku na spravedlivé potrestání obviněného. I při upuštění od stíhání některých trestných činů (*Charge Bargaining*) lze při uplatnění kumulační zásady dosáhnout uložení přiměřeného trestu, což by podle české právní úpravy založené na absorpční zásadě nebylo možné. Vrátime-li se k českému příkladu pohlavního zneužití a znásilnění šesti nezletilých dětí, podle právní úpravy Kalifornie může soud za sexuální delikt spáchaný na nezletilém uložit pachateli trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby 15 let. Jelikož pachatel se dopustil sexuálních trestných činů vůči různým obětem, soud by obligatorně ukládal kumulativní trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby 90 let. Kdyby pachatel uznal vinu např. ve vztahu k polovině případů znásilnění, přičemž u ostatních skutků by došlo k upuštění od trestního stíhání, je i nadále ohrožen poměrně citelným trestem, v daném případě až do výše 45 let. Kumulační zásada se projevuje při uzavření dohody o vině a trestu tak, že při vyjednávání o trestu se vychází z celkové výše kumulativního trestu, který by pachateli mohl být uložen v soudním řízení. Podle českého trestního práva by tento postup nebyl možný, neboť slevy z trestu se odečítají z úhrnného trestu. Odsuzuje-li soud pachatele za dva nebo více trestných činů, uloží úhrnný trest podle toho ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný (§ 43 odst. 1 tr. z. věta první). V daném případě bylo nejpřísněji trestné znásilnění dítěte mladšího patnácti let s trestní sazbou 5 až 12 let (§ 185 odst. 3 tr. z.), které pohltilo tresty mírnější, konkrétně trest za pohlavní zneužití (§ 187 tr. z.). Z toho důvodu bylo možné při uzavření dohody o vině a trestu za použití mimořádného snížení trestu odnětí svobody (§ 58 odst. 3 tr. z.) uložit tříletý podmíněný trest.

2. Do jaké míry je dohoda o vině a trestu v souladu s účelem trestního řízení?

Hlavním a nejvlastnějším účelem trestního řízení je zajistit realizaci trestního práva hmotného. Obě odvětví sledují stejný cíl: chránit zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.²⁵ Bez existence trestního práva procesního, bez možnosti, že by orgány činné v trestním řízení mohly normy hmotného práva aplikovat, by tyto normy působily spíše jen jako kodexy morálních pravidel.²⁶ Předpokladem aplikace norem hmotného práva je náležité zjištění trestných činů. V tomto smyslu účel trestního řízení vymezuje i ustanovení § 1 tr. ř. Tyto úkoly lze splnit jen při dodržování a naplňování jednotlivých základních zásad v rámci vymezeném trestním řádem.²⁷

V souvislosti s charakteristikou dohody o vině a trestu ve Spojených státech amerických odvedli záslužnou práci Jan Štěpán²⁸ a Pavel Šámal,²⁹ kteří podali přehled názorů americké teorie a praxe na výhody i nevýhody tohoto institutu. Pavel Šámal uvádí, že

²⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 26.

²⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 8. vyd. Praha: Leges, 2022, s. 28.

²⁷ ŠÁMAL, P. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1–156. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 19.

²⁸ ŠTĚPÁN, J. Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech. *Právo a zákonnost*. 1991, č. 5, s. 292 an.; ŠTĚPÁN, J. *Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech*, s. 364 an.

²⁹ ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 325 an.

„pokud pohlížíme na trestní proces jako na spor dvou stran, je zcela v souladu s dispoziční zásadou, která takový proces ovládá, smírné vyřízení věci dohodou. [...] Přitom nelze pomínout velmi důležitý moment, že takový ‚dohodnutý‘ rozsudek je samozřejmě mnohem lépe přijímán samotným odsouzeným, který má pochopitelný pocit, že mohl vykonávat vliv na povahu odsouzení i uložený trest.“³⁰ Jelikož shora uvedený koncept dohody o vině a trestu ve Spojených státech amerických nebyl v literatuře podroben kritice, vzniká otázka, zda lze i v českém trestním řízení dohodu o vině a trestu pojímat jako období smíru v občanskoprávním řízení. Podle doktríny³¹ je soudní smír přípustný tam, kde předmětem řízení jsou práva (nároky), jimiž mohou účastníci volně disponovat. Zvláštní část trestního zákoníku nepřipouští dohodu o trestní odpovědnosti. Například státní zástupce se nemůže dohodou s obviněným odchýlit od kogentních ustanovení trestního zákoníku, že se místo zločinu vraždy dopustil přečinu usmrcení z nedbalosti. Z toho důvodu se domnívám, že dohodu o vině a trestu nelze přirovnávat k smíru v občanskoprávním řízení, neboť pro uzavření „dohody o vině“ chybí hmotněprávní dispoziční autonomie. Od ustanovení upravujících ukládání trestů se rovněž nelze odchýlit. Ačkoliv zákon připouští poměrně širokou diskreční pravomoc soudu, výchozím kritériem pro ukládání trestů je společenská škodlivost trestného činu. Proto i otázka, zda lze místo vězení uložit podmíněný trest odnětí svobody, závisí na náležitém zjištění trestného činu. Jestliže v důsledku nevyšetření skutku spočívajícího ve vraždě bude uložen trest podle trestní sazby stanovené pro usmrcení z nedbalosti, je otázkou, zda jej lze považovat za „spravedlivé potrestání pachatele“. Lze se proto tázat, do jaké míry je dohoda o vině a trestu v souladu se základními zásadami trestního řízení a zda může vést ke splnění účelu trestního řízení, tak jak jej známe v současnosti.

2.1 Zásada materiální pravdy

Pravdivé zjištění všech skutečností důležitých pro rozhodnutí o předmětu řízení je nezbytným předpokladem ke splnění účelu trestního řízení.³² Zásada materiální pravdy je naznačena i v § 1 odst. 1 tr. ř. slovy „aby trestné činy byly náležitě zjištěny“.³³ Nejprve se proto budu zabývat otázkou, do jaké míry je dohoda o vině a trestu v souladu se zásadou materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. ř.). Prakticky jde o to, zda byl předtím – než bude taková dohoda uzavřena – materiálně, tj. skutečně a pravdivě zjištěn skutkový stav věci; anebo postačí pouhé formální prohlášení obviněného? Tj. konkrétně, znamená to snad skutečně, že se státní zástupce nebude zabývat např. otázkou množství psychotropní látky, tedy otázkou, jestli bylo nakládáno s 1 kg nebo 10 kg heroinu, anebo zda usmrcení bylo spácháno úmyslně nebo z nedbalosti? Tyto okolnosti mají totiž zásadní význam jak pro kvalifikaci skutku, tak pro výši trestu. Otázka, kterou si kladu, zní: může být vůbec uzavřena dohoda, aniž byl úplně, tj. v souladu se zásadou materiální pravdy zjištěn spáchaný skutek? Především mi jde o to, zdali lze dohodu uzavřít i na tu část skutku, která zjištěna nebyla.

³⁰ ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*, s. 335.

³¹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první, Řízení nalézací*. 9. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 344.

³² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 166.

³³ RŮŽEK, A. In: Tolar, J. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: Orbis, 1963, s. 20.

Část odborné veřejnosti (zejména advokáti), zastává názor, že dohodovací řízení zavádí systém „vyjednávané spravedlnosti“. Státní zástupce a obviněný tak mají pozice smluvních stran, které se dohadují jak o spáchaném skutku, tak o druhu trestu a jeho výši. Tím ovšem padá pojetí trestního řízení, ve kterém má stát vrchnostenské postavení a vystupuje vůči ostatním subjektům trestního řízení z pozice nadřízeného subjektu. Subjektu, který je ex officio povinen zjistit materiální pravdu. Dovedeno do důsledků to znamená, že pro uzavření dohody o vině a trestu by mohlo postačit pouhé prohlášení obviněného, že spáchal skutek. Po mém soudu by takový postup byl v rozporu s trestním řádem. Vycházím přitom z § 175a odst. 3 tr. ř., podle kterého „*podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení.*“ Dále podle § 175a odst. 1 tr. ř. „*jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu.*“ Obě citovaná ustanovení jsou projevem zásady materiální pravdy v dohodovacím řízení. Dikce § 175a odst. 3 tr. ř. je oproti obecnému vyjádření zásady materiální pravdy přesnější v tom směru, že výslovně pracuje s přívlastkem „pravdivého“ prohlášení obviněného. Obsahová správnost prohlášení obviněného se vztahuje ke skutku, který je předmětem trestního řízení, a okolnosti, že skutek spáchal obviněný. Před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce odpovídá za to, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují nejen závěr, že se skutek stal a že jej spáchal obviněný, nýbrž i závěr, že skutek je trestným činem (§ 175a odst. 1 tr. ř.). Na řešení otázky, v jakém okamžiku lze zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, se názory liší. Podle metodiky Nejvyššího státního zastupitelství k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu „*dohodu o vině a trestu lze fakticky sjednat již bezprostředně po zahájení trestního stíhání.*“³⁴ Podle Jiřího Říhy³⁵ je podmínkou pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu provedení vyšetřování v takovém rozsahu, aby bylo možno na základě jeho výsledků učinit kvalifikovaný závěr, že jsou shora uvedené tři skutečnosti prokázány. S posledně uvedeným názorem souhlasím. Domnívám se, že postup prezentovaný v Metodice NSZ nelze aplikovat na všechny formy přípravného řízení. Tento postup přichází v úvahu ve zkráceném přípravném řízení, neboť u méně závažných trestných činů lze dohodu o vině a trestu sjednat již ve fázi prověřování (§ 179b odst. 5 tr. ř.), před zahájením trestního stíhání (§ 314b odst. 1 tr. ř.). Ve standardním přípravném řízení je zahájení jednání o dohodě o vině a trestu podmíněno tím, že bylo provedeno vyšetřování (§ 161 a násl. tr. ř.). Jak již bylo uvedeno, další podmínkou pro jednání o dohodě o vině a trestu je, že výsledky vyšetřování musí dostatečně prokazovat závěr, že skutek je trestným činem. Za skutek v trestním řízení, pro nějž se vede trestní stíhání obviněného, se považuje určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, jež může mít znaky jednoho trestného činu, dvou i více trestných činů (v jednočinném souběhu), anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu.³⁶ Názory na řešení otázky, v jaké míře mají být prokázány jednotlivé znaky trestného činu, se rozcházejí. Podle prvního názoru může

³⁴ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině ze dne 27. ledna 2023 (sp. zn. 1 SL 111/2022), s. 10.

³⁵ ŘÍHA, J. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2272.

³⁶ FENYK, J. – ČISAŘOVÁ, D. – GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, s. 514.

v praxi nastat situace, že státní zástupce se akceptací návrhu obviněného zbaví povinnosti usilovat o objasnění přísnější právní kvalifikace. „Konkrétně si lze takový případ představit např. v situaci, kdy je obviněný stíhán za to, že svým útokem způsobil jiné osobě těžkou újmu na zdraví – dozná však pouze úmysl způsobil poškozenému pouhé ublížení na zdraví, tedy doznává trestný čin podle § 146 odst. 1, 3 tr. zák. (s trestní sazbou od dvou do osmi let odnětí svobody). Státní zástupce návrh následně akceptuje, neboť uzavření této dohody jej zbaví povinnosti usilovat o objasnění té možnosti, že obviněný způsobil těžkou újmu úmyslně, což by mohlo mít za následek posouzení činu podle § 145 odst. 1 tr. zák. (trestní sazba tři až deset let). Obě strany, obhajoba i státní zástupce, mohou být spokojeny – na jedné straně došlo k odvrácení závažnější právní kvalifikace, na straně druhé došlo k úspoře času a úsilí.“³⁷ Druhý názor uvádí, že pro sjednání dohody o vině a trestu musí být zjištěny v potřebném rozsahu „veškeré skutečnosti naplňující znaky trestného činu, především též znaky subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu. Musí být zjišťováno zavinění k jednotlivým znakům trestného činu, a to i k okolnostem zvláště přitěžujícím. Je-li znakem trestného činu pohnutka, musí být dostatečně prokázána i ona.“³⁸ Domnívám se, že je třeba dát za pravdu druhému z uvedených názorů. Jestliže výsledky vyšetřování mají dostatečně prokazovat závěr, zda skutek naplňuje znaky jednoho trestného činu nebo bylo skutkem spácháno více trestných činů (jednočinný souběh), potom je nezbytné, aby byly dostatečně prokázány všechny znaky trestného činu, mimo jiné druh a forma zavinění, okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, aj. Státní zástupce by neměl uzavřít dohodu o vině a trestu tehdy, když to navrhuje obviněný, ale jen když nemá pochybnosti o skutečnostech důležitých pro právní posouzení skutku. V případech důvodných pochybností, které již není možno rozptýlit vyhledáváním a zajištěním dalších důkazů, by státní zástupce měl podat obžalobu. Jestliže totiž zákon požaduje, aby prohlášení obviněného bylo „pravdivé“, jakož i dostatečně prokázané ve smyslu § 175a odst. 1 tr. ř., musí být založeno na objektivním základě, na opatřených důkazech (§ 175a odst. 3 tr. ř.), a nestačí tedy pouhé subjektivní přesvědčení státního zástupce, o pravdivosti takového prohlášení. Pokud by tomu tak nebylo, jednalo by se o rozhodnutí nezákonné, které je v rozporu s principy právního státu. Stejně tak není přípustné, aby se státní zástupce v určité fázi trestního řízení vedeného např. pro drogovou kriminalitu rozhodl nepokračovat ve vyšetřování, které by možná odhalilo větší rozsah této trestné činnosti (příp. dalších trestných činů spáchaných v souběhu). Pro úplnost lze dodat, že jestliže státní zástupce nesmí rezignovat na zjišťování skutečností, které naplňují znaky trestného činu, tím spíše je vyloučena dohoda, která se uplatňuje ve Spojených státech, tj. aby ve chvíli, kdy státní zástupce zjistí, že obviněný spáchal vraždu, byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu pro přečin nedbalostního usmrcení.

Tím, že bychom akceptovali „smluvní charakter“ dohodovacího řízení, připomínající „arabské tržiště“, staly by se obsoletními např. ustanovení o totožnosti skutku a z něho vyplývající zásada *ne bis in idem*. Např. nevyšetření závažnějšího trestného činu nebo všech trestných činů spáchaných v jednočinném souběhu by vedlo k definitivní ztrátě možnosti trestního stíhání s výjimkou obnovy řízení. V rovině trestního práva hmotného pak otázky právní kvalifikace skutku, problematiky jednočinného a vícečinného souběhu,

³⁷ ŠČERBA, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 49.

³⁸ ŘÍHA, J. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*, s. 2272.

ukládání trestů a ochranných opatření. V návaznosti na shora uvedený příklad trestných činů proti zdraví by neúplné zjištění skutkového stavu mohlo vést také k nesprávným závěrům o tom, zda jde o dokonané ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. z. (s trestní sazbou 6 měsíců až tři léta) nebo pokus těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1 a § 145 odst. 1 tr. z. (s trestní sazbou tři léta až deset let). V případě souběhu trestných činů by se nevyšetřením nejzávažnějšího trestného činu stala obsoletními ustanovení o úhrnném nebo souhrnném trestu, který se ukládá podle ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný (§ 43 odst. 1, 2 tr. z.). Vrátime-li se k příkladu sexuálního zneužívání dětí, potom nevyšetření skutkových okolností, které by místo pohlavního zneužití (§ 187 odst. 1, 2 tr. z.) odůvodňovaly posouzení skutku jako znásilnění, by vyloučilo uložení sankce podle přísnější trestní sazby (§ 185 odst. 3 tr. z.).

I při pečlivé práci orgánů činných v trestním řízení úskalí dohody o vině a trestu spočívá v tom, že státní zástupce závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, činí na základě důkazů opatřených v přípravném řízení, tj. v prvním stadiu trestního řízení. Přípravné řízení má ve vztahu k řízení před soudem předběžný charakter a těžiště dokazování je v hlavním líčení.³⁹ Bezpečné a úplné zjištění skutkového stavu je možné pouze v hlavním líčení, v němž se mohou plně uplatnit zásady dokazování, a rozhodnutí o vině či nevině obžalovaného je přezkoumatelné v opravném řízení. Podle § 314r odst. 2 tr. ř. soud dohodu o vině a trestu neschválí, je-li nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření. V souvislosti s příkladem rezignace státního zástupce na objasnění formy zavinění u těžké újmy na zdraví Filip Ščerba uvádí, že „*právě v podobných situacích musí být důslednost soudů tou hlavní zárukou, že se dohoda o vině a trestu nestane institutem zneužívaným státními zástupci (ale třeba i obhájci) k usnadnění jejich práce. Pokud pochybnosti o podstatné součásti skutkového stavu (které mohou mít vliv na právní kvalifikaci skutku) jsou důsledkem nedostatečné práce orgánů činných v přípravném řízení, soud předloženou dohodu o vině a trestu nesmí schválit*“.⁴⁰ Autor také připomíná, že trestní řád nijak neřeší otázku, zda soud může sjednanou dohodu o vině trestu neschválit, pokud bude z okolností zřejmé, že skutkový stav byl zjištěn neúplně, a dochází k závěru, že by bylo velice prospěšné, kdyby zákon trestním soudům výslovně umožnil, resp. uložil neschválit dohodu o vině a trestu i v případech, kdy relevantní skutkové okolnosti nebyly dostatečně objasněny, popř. nebyly objasněny vůbec.⁴¹ Domnívám se, že v případě zásadních nedostatků ve skutkových zjištěních může soud odmítnout schválení dohody o vině a trestu podle čl. 40 odst. 11. z. p. s. Kdybychom totiž připustili, že soud nemá možnost neschválit dohodu o vině a trestu, o vině a trestu by fakticky rozhodoval státní zástupce. Podle mého názoru problém soudní ingerence spočívá zejména v tom, že soud neprovádí dokazování (§ 314q odst. 5 tr. ř.). Z toho důvodu lze očekávat určitou pasivitu soudce při zasahování do dohod o vině a trestu. Prakticky to může např. znamenat, že obviněný bude odsouzen za jiný trestný čin, než kterého se dopustil. Stejně tak nelze vyloučit ani odsouzení nevinného.

³⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 625.

⁴⁰ ŠČERBA, F. a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*, s. 49.

⁴¹ ŠČERBA, F. *Budoucnost dohody o vině a trestu*. In: KALVODOVÁ, V. – FRYŠTÁK, M. – PROVAZNÍK, J. (eds.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 462–463. Citováno z: BOHUSLAV, L. *Dohoda o vině a trestu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023, s. 152.

V zájmu snížení rizika justičních omylů by státní zástupce měl uzavírat dohodu o vině a trestu s obviněným pouze tehdy, jestliže je skutkový stav zjištěn bez důvodných pochybností a vede k jednoznačnému závěru o tom, jaký skutek se stal, kdo jej spáchal a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován, včetně všech znaků, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Např. je-li ze záznamů z kamerových systémů patrné, že obviněný si v samoobsluze ukryl zboží do batohu, a následně prošel pokladní zónou bez zaplacení, přičemž poznatky z kamerového záznamu korespondují s výpověďmi svědků, jakož i protokolem o zadržení podezřelého bezprostředně po činu, potom je splněna podmínka, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek se stal, že tento skutek je krádeží a že ji spáchal obviněný. Jestliže za dané situace obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je splněna podmínka, že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení o pravdivosti jeho prohlášení obviněného nejsou důvodné pochybnosti.

2.2 Zásady dokazování

Zásada materiální pravdy je úzce spjata se zásadou presumpce nevinny, zásadou vyhledávací, zásadou volného hodnocení důkazů, jakož i zásadou bezprostřednosti a ústnosti, které zajišťují její splnění.

Zásada presumpce nevinny je formulována v ustanovení § 2 odst. 2 tr. ř., podle něhož dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen. V ustanovení § 2 odst. 8 tr. ř., v němž je vyjádřena zásada obžalovací, je dohoda o vině a trestu definována jako „prohlášení viny a přijetí trestu“. Stejně tak v případě neúspěchu dohody o vině a trestu trestní řád stanoví, že k „prohlášení viny“ obviněného se nepřihlíží (§ 175a odst. 7 tr. ř., § 206b odst. 4 tr. ř., § 314s tr. ř.). Nicméně dohoda o vině a trestu nepožaduje přiznání „viny“, ale pouze „prohlášení obviněného, že spáchal skutek“ (§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. ř., § 314q odst. 3 písm. b) tr. ř.). Z porovnání shora citovaných ustanovení trestního řádu plyne, že zákonodárce používá nejednotnou terminologii, neboť dohodu o vině a trestu upravuje jednou jako „prohlášení obviněného, že spáchal skutek“, jindy zase jako „prohlášení viny“. Obě formulace jsou přitom obsahově odlišné, neboť „prohlášení viny“ je oproti „prohlášení obviněného, že spáchal skutek“ širší v tom směru, že obviněný vyjadřuje souhlas i s právní kvalifikací skutku. S názorem,⁴² že právní mocí odsuzujícího rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, končí platnost presumpce nevinny, aniž by byla vina obviněným uznána, souhlasím.

Podle § 206b odst. 4 tr. ř. pokud k sjednání dohody o vině a trestu nedošlo nebo soud dohodu o vině a trestu neschválí, v dalším řízení se k sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obžalovaným učiněného pro účely jejího sjednání, nepřihlíží, ledaže obžalovaný požádá, aby takové prohlášení bylo posouzeno jako prohlášení viny podle § 206c. V návaznosti na shora popsané rozdíly mezi oběma pojmy se domnívám, že prohlášení obviněného učiněného pro účely sjednání dohody o vině a trestu nelze ztotožňovat s prohlášením viny. U posledně uvedeného obžalovaný prohlašuje, že je „*vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní*

⁴² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 151.

kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě“ (§ 206c odst. 1 tr. ř.). Rozdíl mezi institutem prohlášením viny a dohodou o vině a trestu spočívá také v rozsahu dokazování. Jestliže soud přijme prohlášení viny, dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil svou vinu, neprovádí a provádí dokazování pouze ve zbylém rozsahu. Soud dokazuje okolnosti relevantní pro výrok o trestu. Vzhledem k tomu, že soud neprovádí dokazování v rozsahu přiznané viny, představuje tato konsenzuální forma trestního řízení – obdobně jako dohoda o vině a trestu – výjimku ze zásady materiální pravdy, jakož i ze zásady vyhledávací a zásady volného hodnocení důkazů. V důsledku úzké provázanosti viny a trestu může mít výjimka z těchto zásad za následek uložení nespravedlivého trestu. V praxi se lze setkat i s přečeňováním prohlášení viny obžalovaného a ukládáním nepřiměřeně mírných trestů. O tom svědčí například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2024, sp. zn. 8 Tz 18/2024. V dané věci odsouzený prohlásil vinu ve vztahu ke skutkům spočívajícím v znásilňování nevlastní nezletilé dcery po dobu 2,5 roku, jakož i pořízování videozáznamů zachycujících tehdy nezletilou poškozenou při intimním styku s odsouzeným. K odvolání odsouzeného odvolací soud změnil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání tří let na trest s podmíněným odkladem výkonu, přičemž jako polehčující okolnost vzal v úvahu skutečnost, že prohlásil vinu.

Zpět k dohodě o vině a trestu. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, je výjimkou z pravidel, která plynou ze zásady presumpce nevinu pro oblast dokazování, neboť se nevyžaduje, aby odsuzující rozsudek, kterým je dohoda o vině a trestu schválena, byl založen na důsledném dodržení faktu, že neexistují důvodné pochybnosti o skutkovém stavu, na jehož základě je vyslovena vina obviněného.⁴³ Při rozhodování orgánů činných v trestním řízení je dohoda o vině a trestu výjimkou z pravidla, že pochybnost prospívá obviněnému – pravidlo *in dubio pro reo*. Použití zásady *in dubio pro reo* přichází v úvahu jen tehdy, jestliže pochybnosti, které vznikly v trestním řízení o nějaké skutečnosti, trvají i po vykonání a zhodnocení všech dostupných důkazů.⁴⁴ V dohodovacím řízení se otázka, zda o vině obviněného nejsou důvodné pochybnosti, neposuzuje v návaznosti na provedení a zhodnocení všech dostupných důkazů, nýbrž podle „*dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení*“ (§ 175a odst. 3 tr. ř.). Jelikož soud neprovádí dokazování, posuzuje tuto otázku podle skutkového stavu, na kterém se shodl obviněný se státním zástupcem.

Presumpce nevinu rovněž zavazuje orgány činné v trestním řízení zdržet se všech projevů, které by mohly být vykládány jako výraz jejich přesvědčení o vině obviněného předtím, než bylo pravomocně o vině rozhodnuto.⁴⁵ Jak již bylo řečeno, v případě neúspěchu dohody o vině a trestu se k prohlášení viny učiněném obviněným nepřihlíží. Je ovšem otázkou, do jaké míry budou orgány činné v trestním řízení postupovat vůči obviněnému nestranně a nezaujatě, jestliže v trestním řízení prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

Z presumpce nevinu plyne pravidlo, že obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo doznání. Podle judikatury ESLP by k porušení tohoto zákazu mohlo dojít v případě hrubého nepoměru mezi trestem, který je nabízen jako součást dohody

⁴³ BOHUSLAV, L. *Dohoda o vině a trestu*, s. 89.

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SR z 28. 1. 1971, sp. zn. 3 Tz 127/70 (R 37/1971).

⁴⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 150.

o vině a trestu a trestem, který by obviněnému, který je ve skutečnosti nevinný, vyplynul ze standardního trestního řízení, nebo tehdy, kdyby dohoda o vině a trestu představovala takový nátlak, že by zcela narušila právo obviněného neobviňovat sebe samého.⁴⁶

Zásada vyhledávací, podle které orgány činné v trestním řízení jsou povinny zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledat o nich důkazy i bez návrhu stran, je konkretizační zásada oficiality v důkazním řízení. Obě zásady (zásada oficiality i zásada vyhledávací) jsou výrazem téže skutečnosti, totiž že orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost v zájmu celé společnosti, nezávisle na vůli jednotlivců, ať již poškozených trestním činem, nebo jiných osob, které by mohly mít zájem na trestním stíhání obviněného.⁴⁷ Zásada vyhledávací se v nejširším rozsahu uplatňuje v přípravném řízení. V řízení před soudem trestní řád počítá se součinností a aktivitou stran při zjišťování skutkového stavu, zejména žalobce – státního zástupce. To však nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí (§ 2 odst. 5 tr. ř. *in fine*). V řízení o dohodě o vině a trestu soud rozhoduje o schválení dohody bez provádění dokazování (považuje-li to za potřebné, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení), nerealizuje tak ani zásadu vyhledávací. V dohodovacím řízení neplatí, že soud nese procesní odpovědnost za zjišťování skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

V důsledku výjimky ze zásady vyhledávací se neuplatní ani zásada volného hodnocení důkazů. Podle § 2 odst. 6 tr. ř. „*orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu*“. Přestože zásada volného hodnocení důkazů principálně platí ve všech stadiích trestního řízení a pro všechny orgány činné v trestním řízení, v nejuplněnější podobě nalézá svůj výraz v hlavním líčení za situace, kdy všechny dosažitelné důkazy byly již provedeny.⁴⁸ Jen za takové situace, tedy s přihlédnutím ke všem provedeným důkazům, je možno zhodnotit jednotlivé důkazy z hlediska jejich závažnosti (relevance), pravdivosti a zákonnosti. V dohodovacím řízení však státní zástupce a obviněný přinášejí soudu určitý skutkový stav a o něm nabízejí důkazy, což v pravém slova smyslu není ovšem volné hodnocení důkazů všech, ale selektivní hodnocení některých důkazů.⁴⁹

K zjištění skutkového stavu v trestním řízení přispívá zásada ústnosti a zásada bezprostřednosti. Podle § 2 odst. 11 tr. ř. „*jednání před soudy je ústní; důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslychájí*.“ Zásada bezprostřednosti je upravena v ustanovení § 2 odst. 12 tr. ř. tak, že „*při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném, vazebním a neveřejném zasedání smí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny*.“ Zásada ústnosti a bezprostřednosti jsou spolu úzce spjaty, nejsou však totožné. Zásada bezprostřednosti se uplatní při dokazování, uplatnění zásady ústnosti je však širší. Obě zásady se projevují zejména v řízení před soudem, kde umožňují soudu vytvořit si při dokazování jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů.⁵⁰ Jelikož soud schvaluje dohodu o vině a trestu zásadně na základě spisového materiálu,

⁴⁶ Rozhodnutí ESLP ve věci *Babar Ahmad a ostatní vs. Spojené království* ze dne 6. 7. 2010, stížnost č. 24.027/07, § 168.

⁴⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*, s. 168.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 175.

⁴⁹ JELÍNEK, J. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící*. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 19–25.

⁵⁰ MULÁK, J. *Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2019, s. 253.

nedochází k uplatnění zásady bezprostřednosti a ústnosti, byť zásada ústnosti není zcela popřena, neboť jednání před soudem probíhá na základě ústních přednesů.

2.3 Zásada veřejnosti

Zásada veřejnosti je v trestním řádu obsažena v ustanovení § 2 odst. 10, které říká „*trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v tomto nebo zvláštním zákoně*“. Smyslem zásady veřejnosti je nejen kontrola společnosti nad výkonem trestního soudnictví, nýbrž také plnění výchovné a preventivní funkce trestního řízení. Právě při veřejném projednávání věci se nejúčinněji projevuje výchovné působení trestního řízení na širokou veřejnost ve smyslu jejího aktivního zapojení do úsilí trestné činnosti zamezovat a jí předcházet (§ 199 odst. 2 tr. ř.).⁵¹ Z definice zásady veřejnosti plyne, že platný trestní řád – na rozdíl od zásady materiální pravdy, kterou chápe jako bezvýjimečnou – stanoví přípustné výjimky ze zásady veřejnosti. Onu výjimku jako přípustnou totiž konstatuje zákonný text vypovídající o konkrétní základní zásadě, nikoliv jen dílčí zákonné ustanovení, následně, např. jako novelizační, takovou výjimku sice připouštějící, aniž by zde ovšem bylo onoho generální zmocnění.⁵²

Při hlavním líčení a veřejném zasedání může být veřejnost vyloučena, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků (§ 200 tr. ř., § 238 tr. ř.). Sjednávání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným, příp. poškozeným, je v přípravném řízení i v řízení před soudem neveřejné (§ 175a odst. 2 tr. ř., § 206b odst. 1, 2 tr. ř.). Lukáš Bohuslav k možné kritice dohody o vině a trestu, která se sjednává za zavřenými dveřmi, uvedl, že tento „*argument nemůže obstát, neboť přípravné řízení je z povahy věci neveřejné. Zásada veřejnosti pak je zachována v řízení před soudem, neboť ke schválení dohody o vině a trestu dochází ve veřejném zasedání či hlavním líčení a vynesení rozsudku, kterým se dohodě o vině a trestu schvaluje, je taktéž veřejné.*“⁵³ S názorem, že v řízení o dohodě o vině a trestu je zásada veřejnosti zachována, se neztotožňuji. Přípravné řízení je sice z povahy věci neveřejné, nicméně ve standardním trestním řízení má přípravné řízení ve vztahu k řízení před soudem předběžný charakter a těžiště dokazování je v hlavním líčení. Oproti tomu došlo-li k sjednání dohody o vině a trestu, soud rozhoduje o schválení dohody bez provádění dokazování, čímž dochází k vyloučení veřejnosti z projednávání stěžejních otázek, a to otázek viny a trestu. Institut dohody o vině a trestu je tedy nepochybně výjimkou z této zásady.

2.4 Zásada zajištění práv poškozeného

S přihlédnutím k shora uvedené kolizi dohody o vině a trestu se zásadami dokazování vyvstává též otázka, do jaké míry dochází k zajištění práv poškozeného v dohodovacím

⁵¹ ŠÁMAL, P. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1–156. Komentář*, s. 49.

⁵² KRATOCHVÍL, V. Základní zásady trestního řízení/trestního práva procesního v roce 2016. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, s. 30–32.

⁵³ BOHUSLAV, L. *Dohoda o vině a trestu*, s. 97.

řízení. Podle § 2 odst. 15 tr. ř. „orgány činné v trestním řízení jsou povinny v každém období řízení umožnit poškozenému plně uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků; řízení musí vést s potřebnou ohleduplností k poškozenému a při šetření jeho osobnosti.“ Trestní řád přiznává poškozenému právo zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným a případně jeho obhájcem, jakož i zasedání soudu, v němž soud rozhoduje o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, vyjádří se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody (nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení). Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 166/2024 Sb. (účinnost od 1. 1. 2025) dochází k rozšíření poučovací povinnosti státního zástupce a předsedy senátu vůči poškozenému, který je obětí podle zákona o obětech trestných činů, pokud jde o jeho právo učinit prohlášení o dopadech spáchaného trestného činu na jeho život. Vyjádření nebo prohlášení poškozeného může sloužit státnímu zástupci a soudu jako jeden z podkladů, který jim umožní posoudit, zda je sjednání dohody o vině a trestu v daném případě vhodné a zda je sjednaný trest odpovídající, nicméně poškozený nemá právo veta proti dohodě o vině a trestu. Pokud státní zástupce v důsledku nedostatečně zjištěného skutkového stavu podá návrh na schválení dohody o vině a trestu pro kulpózní ublížení na zdraví, ačkoliv obviněný způsobil ublížení na zdraví úmyslně, poškozený nemá žádný prostředek, jímž by mohl zvrátit rozhodnutí státního zástupce. Jestliže soud schválí takovou dohodu o vině a trestu, poškozený nemá ani žádný opravný prostředek proti trestněprávní části rozsudku. V důsledku toho se poškozenému nedostane očekávané zadostiučinění plynoucí ze spravedlivého potrestání pachatele.

Další problém plynoucí z omezení zásady materiální pravdy se může projevit i v rozhodování o nároku poškozeného na náhradu škody, kdy jde např. o to, zda újma způsobená trestným činem byla zaviněna úmyslně, nebo z nedbalosti. V tomto případě je totiž forma zavinění kritériem pro rozhodnutí o výši zadostiučinění (§ 2957 o. z.) či moderační právo soudu (§ 2953 o. z.). Jestliže v trestním řízení není pro uložení povinnosti k náhradě škody podklad, soud odkáže poškozeného na jiné příslušné řízení (§ 229 TR). V takovém případě je poškozený oprávněn znovu uplatnit nárok na náhradu škody v občanskoprávním řízení. Problém spočívá v tom, že podle § 135 odst. 1 o. s. ř. je soud v občanskoprávním řízení vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, a kdo jej spáchal,⁵⁴ včetně např. otázky zavinění.⁵⁵ K otázce zavinění Nejvyšší soud⁵⁶ uvedl, že

⁵⁴ Otázkou vázanosti civilního soudu odsuzujícím rozsudkem se Ústavní soud zabýval v nálezu ze dne 8. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 1424/09, přičemž konstatoval, že vázanost se „týká pouze rozsudků odsuzujících, a v rámci nich toliko toho, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal. Jinými rozhodnutími či výroky civilní soud vázán není, což platí kupř. pro zprošťující rozsudky; [...] Z výroku o vině je pak nutno vycházet jako z celku a brát v úvahu jeho právní i skutkovou část s tím, že řeší naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu konkrétním jednáním pachatele. Rozsah vázanosti civilního soudu rozhodnutím o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, je tedy dán tím, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu zároveň okolnostmi významnými pro rozhodnutí soudu v civilním řízení, kupř. pro rozhodnutí o náhradě škody. Výrokem odsuzujícího trestního rozsudku tedy může být pro civilní řízení závazně určena především otázka zaviněného protiprávního jednání určitého pachatele, ale – za předpokladu, že způsobení škody je znakem skutkové podstaty trestného činu – též otázky vzniku škody a příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a škodou.“

⁵⁵ Zpráva Nejvyššího soudu ČR z 24. 10. 1979, sp. zn. Cpj 35/78 (R 22/1979).

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2000, sp. zn. 25 Cdo 676/99.

„pouze v případě, že se stupnice míry zavinění použitá v občanském hmotném právu nepřekrývá se zaviněním, jak s ním uvažuje právo trestní, může soud v občanském soudním řízení v rámci dané trestněprávní kvalifikace otázku míry zavinění posuzovat sám podle kritérií stanovených občanskoprávním předpisem a může tedy například předběžně řešit otázku, zda při nedbalostním trestném činu byla škoda způsobena hrubou nedbalostí [...] či nikoliv, nemůže však již zvažovat zavinění úmyslné.“ Ze shora citované judikatury se podává, že jestliže trestní soud uznal obviněného vinným ze spáchání nedbalostního trestného činu, civilní soud nemůže již zvažovat zavinění úmyslné. Konkrétně to např. znamená, že pachatel, který někomu úmyslně ublíží na zdraví a dohodne se na tom, že bude odsouzen pouze za nedbalostní ublížení na zdraví, může požadovat moderaci náhrady škody, což by v případě standardního odsouzení nebylo možné. Z toho plyne, že výjimka ze zásady materiální pravdy může mít neblahé důsledky nejen na rozhodování o vině a trestu, nýbrž i rozhodování o nároku poškozeného na náhradu škody.

V důsledku výjimky ze zásady materiální pravdy je poškozený znevýhodněn i v tom, že není-li součástí dohody o vině a trestu dohoda o náhradě škody, se kterou poškozený souhlasí, resp. která odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného, je jeho postavení při prokazování soukromoprávního nároku slabší než v klasickém trestním řízení. Podle § 314r odst. 4 věta druhá za středníkem tr. ř. jestliže soud samostatně rozhoduje o nárocích poškozeného, musí být „skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy“. To platí i v případě, že výše škody je součástí prohlášení obviněného ke skutku ve sjednané dohodě o vině a trestu předložené státním zástupcem ke schválení soudu. Podle judikatury Ústavního soudu⁵⁷ aplikace § 228 odst. 1 část věty za středníkem tr. ř., tedy pravidla, že „nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno“, je podmíněna splněním podmínky „spolehlivého prokázání skutkového stavu“ opatřenými důkazy dle ustanovení § 314r odst. 4 tr. ř., které je v dané situaci *lex specialis*, tedy normou speciální vůči § 228 odst. 1 tr. řádu. Pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy (např. výše škody byla doložena výběry hotovosti z bankovních účtů poškozené společnosti, kterými došlo k odčerpání firemních finančních prostředků pro potřebu obviněných⁵⁸), je splněna podmínka podle § 314r odst. 4 věta za středníkem tr. ř. Oproti tomu je-li vznesený nárok na náhradu škody sporný,⁵⁹ neboť k jeho spolehlivému prokázání by bylo nutné provádět další dokazování, nárok na náhradu škodu nelze přiznat, i když její výše je součástí tzv. skutkové věty výroku o vině. Důkazy, které státní zástupce považuje za dostatečné k uzavření dohody o trestněprávních otázkách, tak nemusí být dostatečné pro uložení povinnosti obviněnému k náhradě škody (nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení). Ačkoli poškozený je v trestním řízení povinen doložit důvod a výši svého nároku, ve standardním trestním řízení může těžit z důkazů opatřených orgány činnými v trestním řízení k prokázání viny a trestu. Jelikož důkazy, které slouží výhradně k sjednání dohody o trestněprávních

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. III. ÚS 2806/21.

⁵⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

otázkách, nemusí být dostatečné pro přiznání nároku na náhradu škody v adhezním řízení, bude poškozený častěji než v klasickém trestním řízení, odkazován se svými nároky na občanskoprávní řízení.

Závěrem

Na základě shora uvedeného lze konstatovat, že dohoda o vině a trestu koliduje se základními zásadami trestního řízení, zejména se zásadou materiální pravdy. Tento nedostatek je nezhojitelný, neboť kontinentální model trestního řízení, k němuž patří i české trestní řízení, je založen na zásadě materiální pravdy a zásadě vyhledávací. Jestliže stát rezignuje na účinné vyšetřování skutkových okolností relevantních z hlediska znaku skutkové podstaty trestného činu, dochází k suspendování zvláštní části trestního zákoníku. V důsledku úzké provázanosti viny a trestu se nevyšetření trestného činu může projevit také v uložení nespravedlivého trestu. Navíc v případě souběhu trestných činů se slevy z trestu neodečítají z kumulativního trestu, nýbrž z úhrnného trestu. Výjimka ze zásady materiální pravdy může mít neblahé důsledky nejen na rozhodování o vině a trestu, nýbrž i rozhodování o nároku poškozeného na náhradu škody. Tím dochází k oslabení samotného účelu trestního řízení, jímž je náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, jakož i výchovná a preventivní funkce trestního řízení. V konečném důsledku tak dochází k relativizaci hlavní funkce trestního práva chránit nejdůležitější právní statky (tj. život, zdraví, lidská důstojnost apod.) před trestnými činy.

Jestliže v rámci dohodovacího řízení nemáme zcela rezignovat na zásadu materiální pravdy, potom je nutné, aby předpokladem uzavření dohody o vině a trestu byl materiálně zjištěný skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

De lege ferenda je třeba pečlivě vyhodnotit, zda rizika spojená s dohodovacím řízením převažují výhody tohoto řízení. Domnívám se, že zákonodárce by v rámci připravované rekodifikace trestního práva procesního měl zvažovat jiné instituty k zefektivnění trestního řízení, které však nepovedou k tomu, že stát tak trochu rezignuje na potrestání pachatelů trestných činů a odškodnění poškozených osob, které byly trestným činem nejvíce dotčeny.

V aktuální verzi návrhu nového trestního řádu⁶⁰ jsou vybrané základní zásady výslovně vyjádřeny v úvodních ustanoveních, ostatní jsou uvedeny u jednotlivých stádií trestního řízení nebo procesních postupů. Zásada presumpce nevinny, zásada materiální pravdy a zásada vyhledávací jsou zachovány ve stávající podobě jako obecné zásady v úvodních ustanoveních. V části páté o zvláštních způsobech trestního řízení je zakotven institut dohody o vině a trestu, přičemž vychází ze stávajícího znění. Konkrétně podle § f1 odst. 3 návrhu nového trestního řádu „*podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení*“. Podle § f5 odst. 5 návrhu nového trestního řádu „*dokazování soud neprovádí. Považuje-li to za potřebné, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení*.“ Stejně jako v platné právní úpravě je soud vázán předloženým návrhem dohody o vině a trestu a do jeho obsahu není oprávněn zasáhnout (§ f6 odst. 4 návrhu nového trestního

⁶⁰ Dostupné z: <https://msp.gov.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

řádu). Odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, lze podat pouze v případě, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený může podat odvolání pouze pro nesprávnost výroku o uplatněném majetkovém nároku, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem vypořádání takového nároku a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil (§ p1 odst. 2 návrhu nového trestního řádu).

Skutečnost, že návrh nového trestního řádu zachovává zásadu presumpce neviny, zásadu materiální pravdy a zásadu vyhledávací v dosavadní podobě, považuji za krok správným směrem. Současně návrh nového trestního řádu upravuje dohodu o vině a trestu, která je výjimkou z těchto zásad. Vzhledem k tomu, že dohoda o vině a trestu koliduje se základními zásadami trestního řízení, navrhuji tento institut vypustit z návrhu nového trestního řádu.

Plea Bargaining in the Light of the Purpose and Basic Principles of Criminal Procedure

Andrea Beranová

Abstract: The author criticizes the institution of plea bargaining, which is the youngest and most prominent form of diversion in criminal proceedings. In the first part of the article, she analyzes the concept of the plea bargain in the United States of America, as well as the reasons that contributed to the fact that the plea bargain replaced the classic trial. The second part of the article deals with the collision of the plea agreement with the basic principles of criminal procedure, especially with the principle of material truth. De lege ferenda recommends not regulating the agreement on guilt and punishment in the upcoming re-codification of criminal procedural law.

Keywords: agreement on guilt and punishment, the principle of material truth, the principle of discovery, the principle of the public, the principle of securing the rights of the injured party